

Jaarverslag 2021

Commissie van Toezicht

Detentiecentrum Rotterdam

Rotterdam, juli 2022

Inhoudsopgave

pagina

1. Inleiding	3
2. Inrichting	3
3. De Commissie van Toezicht	6
4. Deskundigheidsbevordering	6
5. Overlegstructuur	6
6. De adviestaak	8
7. De toezichthoudende taak	8
8. De bemiddelingstaak	9
9. De rechtsprekende taak	10
10. Overige vermeldenswaardige gebeurtenissen	12
11. Aanbevelingen	14
12. Klachten in cijfers over 2021	15

1. Inleiding

Dit jaarverslag over 2021 beschrijft de werkwijze, bevindingen en adviezen van de Commissie van Toezicht (hierna de Commissie) van het Detentiecentrum Rotterdam (hierna DCR), gelegen aan de Portelabaan 7, 3045 AT te Rotterdam en de locatie Detentiecentrum Zeist, gelegen aan de Richelleweg 13 te Soesterberg, die bestuurlijk onder het Detentiecentrum Rotterdam is ondergebracht.

2. Inrichting

In het DCR verblijven hoofdzakelijk personen die in vreemdelingenbewaring zijn geplaatst. Vreemdelingen verblijven in gevangenisbewaring op grond van de Vreemdelingenwet. Daarnaast is er in 2019 een Huis van Bewaring in gebruik genomen en is er medio december 2021 een regiem arrestanten toegevoegd. Personen geplaatst in een van deze regimes verblijven op grond van het strafrecht in het DCR. In de uitvoering is voor alle personen die in het DCR geplaatst zijn de penitentiaire beginselenwet van toepassing.

Vreemdelingenbewaring:

Voor Vreemdelingenbewaring wordt onderscheid gemaakt in twee verschillende regimes in het DCR, te weten:

A) Ingeslotenen op basis van artikel 6 VW 2000,

1. De vreemdeling aan wie toegang is geweigerd kan worden verplicht zich op te houden in een door de ambtenaar belast met grensbewaking aangewezen ruimte of plaats.
2. Een ruimte of plaats, bedoeld in het eerste lid, kan worden beveiligd tegen ongeoorloofd vertrek.
3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot het voor de beveiligde ruimte of plaats, bedoeld in het eerste lid, geldende regime, waaronder begrepen de nodige beheersmaatregelen. Hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing.

Op deze vreemdelingen is het Reglement grenslogies van toepassing. Het gaat hierbij om de Gesloten Gezinsvoorziening (GGV), een gezinsafdeling met kinderen en aan de grens geweigerde vreemdelingen die geen toegang tot Nederland krijgen. In de praktijk worden tegenwoordig de gezinnen opgevangen in de locatie Detentiecentrum Zeist en verblijven er in het DCR bijna geen vreemdelingen die o.b.v. art. 6 VW 2000 worden gedetineerd.

B) ingeslotenen op basis van artikel 59 VW 2000:

1. Indien het belang van de openbare orde of de nationale veiligheid zulks vordert kan, met het oog op de uitzetting, door Onze Minister in bewaring worden gesteld de vreemdeling die:

- a. geen rechtmatig verblijf heeft;
  - b. die rechtmatig verblijf heeft op grond van artikel 8, onder f, g en h.
2. Indien de voor de terugkeer van de vreemdeling noodzakelijke bescheiden voorhanden zijn, dan wel binnen korte termijn voorhanden zullen zijn, wordt het belang van de openbare orde geacht de bewaring van de vreemdeling te vorderen, tenzij de vreemdeling rechtmatig verblijf heeft gehad op grond van artikel 8, onder a tot en met e, en l.
  3. Bewaring van een vreemdeling blijft achterwege indien en wordt beëindigd zodra hij te kennen geeft Nederland te willen verlaten en hiertoe voor hem ook gelegenheid bestaat.
  4. Bewaring krachtens het eerste lid, onder b, of het tweede lid duurt in geen geval langer dan vier weken. Indien voorafgaande aan de beslissing op de aanvraag toepassing is gegeven aan artikel 39, duurt de bewaring krachtens het eerste lid, onder b, in geen geval langer dan zes weken.
  5. Onverminderd het vierde lid duurt de bewaring krachtens het eerste lid niet langer dan zes maanden.
  6. In afwijking van het vijfde lid en onverminderd het vierde lid kan de bewaring krachtens het eerste lid ten hoogste met nog eens twaalf maanden worden verlengd, indien de uitzetting, alle redelijke inspanningen ten spijt, wellicht meer tijd zal vergen, op grond dat de vreemdeling niet meewerkt aan zijn uitzetting of de daartoe benodigde documentatie uit derde landen nog ontbreekt.
  7. Het vijfde en zesde lid zijn van overeenkomstige toepassing op de vreemdeling aan wie de verplichting of maatregel, bedoeld in artikel 6, eerste of tweede lid, dan wel artikel 58 is opgelegd.

Dit is een maatregel die moet voorkomen dat vreemdelingen die Nederland moeten verlaten, zich onttrekken aan hun uitzetting. Hierop is de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) van toepassing.

Huis van Bewaring en Arrestanten

Sinds 2019 is er in het DCR een derde regime ingericht, ten behoeve van een Huis van Bewaring. Medio december 2021 is daar een regime arrestanten bijgekomen. Deze regimes zijn ingericht om de wisselende vraag naar capaciteit binnen Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) op te vangen.

Dit maakt dat er niet enkel op bestuursrechtelijke maar op steeds meer op strafrechtelijke titel wordt geplaatst in het DCR. Dit maakt dat de Commissie ook goed rekening moet houden met de verschillen in rechten en plichten voor de ingeslotenen en directie, en

daardoor ook met beleid en wetgeving dat op de verschillende groepen ingeslotenen van toepassing is.

C) Op basis van artikel 9, tweede lid van de Pbw zijn huizen van bewaring bestemd voor de opnemings van:

- a. personen ten aanzien van wie een bevel tot voorlopige hechtenis is gegeven en die in afwachting zijn van berechting in eerste aanleg;
- b. personen ten aanzien van wie een bevel tot voorlopige hechtenis is gegeven en aan wie de maatregel van terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging is opgelegd, maar die niet tevens tot een vrijheidsstraf zijn veroordeeld, dan wel aan wie de maatregel tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders is opgelegd, voor zolang het opleggen van die maatregel niet onherroepelijk is;
- c. personen ten aanzien van wie de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf plaatsvindt en die in afwachting zijn van plaatsing in een gevangenis of deelname aan een penitentiair programma;
- d. personen in vreemdelingenbewaring;
- e. gegijzelden;
- f. ter beschikking gestelden ten aanzien van wie een bevel tot verpleging van overheidswege als bedoeld in artikel 37b van het Wetboek van Strafrecht of artikel 6:6:10, eerste lid, onder e, van het Wetboek van Strafvordering is gegeven voor zolang opname in de voor hen bestemde plaats niet mogelijk is;
- g. personen aan wie de maatregel is opgelegd tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders als bedoeld in artikel 38m van het Wetboek van Strafrecht indien opname in de voor hen bestemde plaats niet mogelijk is;
- h. alle anderen aan wie krachtens rechterlijke uitspraak of beschikking of door het openbaar gezag rechtens hun vrijheid is ontnomen, voor zover geen andere plaats voor hen is bestemd of voor zolang opname in de voor hen bestemde plaats niet mogelijk is.

3. De Commissie van Toezicht

De samenstelling van de Commissie heeft gedurende de verslagperiode enkele wijzigingen ondergaan. Zo hebben het lid (en tevens beklagvoorzitter) Wijnmalen en het lid Verschueren de Commissie verlaten en zijn er vier nieuwe leden toegetreden tot de Commissie. Deze kent daardoor de volgende samenstelling:

☐	Voorzitter: dhr. J. Admiraal	lid sinds 1 juli 2010
☐	Plv. vz.: dhr. mr. L.J.E.M. Voncken (tevens beklagvoorzitter)	lid sinds 1 sept. 2010
☐	Mw. B.A.M. Ernst	lid sinds 1 juli 2010
☐	Dhr. mr. K. Wijnmalen (beklagvoorzitter)	lid sinds 1 juli 2010 t/m 13 april 2021
☐	Dhr. drs. J. Katif	lid sinds 1 sept. 2010
☐	Mw. L.M. Blaak	lid sinds 1 sept. 2010
☐	Dhr. drs. B. Klinkenberg	lid sinds 1 nov. 2015
☐	Dhr. drs. E.G. van Ankum	lid sinds 24 jan. 2017
☐	Dhr. P. Hesseling	Lid sinds 16 oktober 2018
☐	Mw. mr. drs. K. Verschueren	Lid sinds 1 november 2018 t/m 16 maart 2021
☐	Mw. mr. S. Dwarka (beklagvoorzitter)	Lid sinds 1 november 2018
☐	Mw. H. Bay Msc.	Lid sinds 1 mei 2021
☐	Dhr. mr. J. Klomp (beklagvoorzitter)	Lid sinds 1 mei 2021
☐	Mw. mr. D. Gidaly	Lid sinds 1 juni 2021
☐	Mw. S. Spiering	Lid sinds 1 juni 2021

Als ambtelijk secretaris fungeert per 1 maart 2013 tot heden mw. mr. A. Hagendoorn-ter Berg en sinds april 2020 neemt dhr. R. Schook één zitting per maand voor zijn rekening.

4. Deskundigheidsbevordering

Vanwege de situatie rondom Corona en de geldende maatregelen zijn er in 2021 helaas geen bezoeken gebracht aan andere inrichtingen of organisaties. Ook de landelijke themadag voor commissies van toezicht heeft geen doorgang kunnen hebben.

5. Overlegstructuur

De Commissie vergadert doorgaans elke derde dinsdag van de maand. De directie is bij ieder overleg vertegenwoordigd. Elke vergadering wordt deels zonder en deels met een vertegenwoordiging van de directie gehouden. In deze overlegvorm worden zowel door de Commissie als door de directie gespreksonderwerpen ingebracht.

Vanwege Corona en de maatregelen die vanuit de Rijksoverheid, vanuit DJI en vanuit de directie van het DCR, zijn genomen, is er sinds april 2020, op een enkele keer na, geen

mogelijkheid meer geweest om fysiek in het DCR te vergaderen, zoals tot dan toe gebruikelijk was.

Bijna alle vergaderingen zijn via een digitale videoverbinding gehouden. Het digitaal houden van vergaderingen bleek de nodige moeilijkheden te geven. Niet alle verbindingen waren even stabiel waardoor sommige deelnemers (delen van) de vergadering niet konden bijwonen of enkel met de nodige moeite konden deelnemen. De Commissie ziet hierbij het gebruik moeten maken van eigen middelen en dus een gebrek aan gestandaardiseerde hardware en software, duidelijk als belemmering om goed te kunnen vergaderen.

Op verzoek van de Commissie levert de directie periodiek cijfers aan uit de interne rapportage van het DCR en geeft daarbij zo nodig een toelichting. Het gaat hierbij o.a. om de volgende aantallen:

- gegronde klachten ingeslotenen;
- geweldsincidenten onderling;
- ordemaatregelen; plaatsing in afzondering;
- disciplinaire straffen; afzonderingen in Bijzondere Voorzieningen;
- uitkomsten vreemdelingen survey;
- verwijtbare mislukte uitzettingen;
- geweldsincidenten tegen personeel; - integriteit personeel; - brandincidenten.

Naast bovengenoemde onderwerpen ontvangt de Commissie, namens de directie, tevens periodiek de cijfers van de medische dienst. Sinds de pilot die in mei 2011 van start is gegaan tracht de Commissie op deze wijze beter inzicht te krijgen in de medisch-organisatorische klachten en de afhandeling daarvan. De portefeuillehouder medische zaken vanuit de Commissie, dan wel de maandcommissaris, treedt in overleg met het (plv.) hoofd van de medische dienst wanneer dat bij een klacht wenselijk is. De Commissie heeft zich hiertoe nadrukkelijk bereid verklaard.

De samenwerking heeft ertoe geleid dat de arts van de Commissie betrokken is bij een inhoudelijke bespreking van het medisch klachtenoverzicht alvorens de cijfers door het (plv.) hoofd medische dienst, namens de directie, aan de commissie worden gepresenteerd. Deze werkwijze wordt naar tevredenheid gecontinueerd.

Een aantal keren per jaar worden sprekers uitgenodigd die werkzaam zijn binnen het DCR om zo een toelichting te geven op hun werkzaamheden en ervaringen binnen het detentiecentrum.

In het jaar 2021 zijn tijdens de vergadering de volgende presentaties gehouden:

- Het hoofd medische dienst en het plaatsvervangend hoofd medische dienst geven elk kwartaal een toelichting op de rapportage en de cijfers van de medische klachten;
- * De Plaatsvervangend Vestigingsdirecteur van de locatie Zeist geeft elk kwartaal een presentatie over de stand van zaken in de locatie Zeist.

6. De adviestaak

In het verslagjaar 2021 zijn onder meer de volgende onderwerpen aan de orde gekomen waarover de commissie de directie heeft geadviseerd:

- De commissie ontvangt graag de 4-maandsrapportage van de directie, zodat zij de kennis in het werkplan die het werkveld van de commissie beslaat kan inzien en mee kan denken en een positieve bijdrage kan leveren aan de gang van zaken binnen de inrichting in de breedste zin van het woord;
- Ten aanzien van het horen worden er met regelmaat beschikkingen uitgereikt waarop staat dat iemand niet gehoord is door de directeur. Dit acht de Commissie niet wenselijk. Ook niet als de redenatie is dat een ingeslotene vanwege zijn gemoedstoestand enkel door een gedragsdeskundige wordt gezien.
De Commissie is van mening dat het horen van een gestrafte hiermee onvoldoende heeft plaatsgevonden.
Tevens merkt de Commissie op dat er met regelmaat beschikkingen door een afdelingshoofd ondertekend zijn vanwege de afwezigheid van een van de directeuren en dat het voorkomt dat beschikkingen te laat worden uitgereikt. De Commissie heeft dit punt meerdere keren besproken met de directie en blijft aandringen op verbetering, temeer omdat dit punt ook reeds in 2020 meerdere keren is besproken en ook al als aandachtspunt in het jaarverslag van 2020 is opgenomen.
Tijdens Corona is het ook regelmatig voorgekomen dat de directie telefonisch of via videobellen gedetineerden hoort. De Commissie heeft zich hier kritisch over uitgelaten tegenover de directie. De Commissie hecht er sterk aan dat de directeur ter plaatse de ingeslotene / gedetineerde hoort om zich zo van de omstandigheden ter plekke op de hoogte te stellen en om de juiste aandacht te geven aan de situatie en de ingeslotene / gedetineerde.
De Commissie blijft op dit punt de aandacht vestigen wanneer dit nodig blijkt.
- Meerdere malen zijn tijdens de maandelijkse vergadering met de directie de verschillende maatregelen in het kader van Corona aan bod gekomen. Tijdens deze vergaderingen is er naar de mening van de Commissie constructief met de directie overlegd over de keuzes die zijn gemaakt om de verspreiding van het Coronavirus tegen te gaan.

7. De toezichthoudende taak

De advies- en toezichtfunctie van de Commissie zijn nauw met elkaar verweven. Uit het houden van toezicht kunnen immers adviezen volgen. De toezichthoudende taak wordt in eerste instantie vorm gegeven via het maandcommissariaat. Het gaat daarbij om toezicht op de materiële en sociale omstandigheden van de ingeslotenen. Ook het monitoren van het welbevinden van het personeel is een aspect van deze taak, omdat dit direct van invloed is op de taakuitoefening van medewerkers. Ieder maandcommissariaat (met telkens een duur van 2 weken) bezoeken twee Commissieleden het DCR en een Commissielid bezoekt de dependance Detentiecentrum Zeist. Zij inventariseren de binnengekomen klachten en

sprekersbriefjes, en treden in contact met de ingeslotenen met het oogmerk te bemiddelen als dat mogelijk is. Waar nodig worden daarbij toezichthouders, mentoren of afdelingshoofden geraadpleegd.

De maandcommissarissen en het secretariaat worden door de directie wekelijks op de hoogte gebracht van ingeslotenen die op een beschikking in een straf- of afzonderingscel zijn geplaatst. Bezoek aan de OBS (Observatie, Behandeling en Straf) afdeling behoort tot de vaste routine van de maandcommissaris.

De maandcommissarissen maken een verslag van hun bevindingen en sturen deze per mail aan het secretariaat van de Commissie. De verslagen worden aan de vergaderstukken van de Commissie toegevoegd en aan alle overige leden van de Commissie en aan de directie verzonden. Maandelijks worden de verslagen van de weekcommissarissen en de uitspraken op de klachten van de beklagcommissie ter vergadering besproken.

Naast toezicht op de materiële en sociale omstandigheden wil de Commissie ook een vinger aan de pols houden bij de voor de taken van de Commissie relevante bedrijfsvoering, onder meer door inzage in het jaarplan, het jaarverslag en dergelijke documenten. Punten uit het jaarplan worden per kwartaal besproken ter vergadering.

Via de beklagzittingen is er toezicht op de uitvoering van de Pbw en het Reglement grenslogies.

8. De bemiddelingstaak

A) Klachtenroute:

Het proces 'klachtenroute' voorziet in de bemiddelingstaak op grond van artikel 63, lid 4 van de Pbw.

Vanwege de maatregelen die door de Rijksoverheid, DJI en de directie van het DCR zijn genomen in het kader van Corona is er sinds medio april 2020 een andere werkwijze van kracht voor de routing van de klachten. Het secretariaat (BMO) van het DCR stuurt de ingekomen klachten direct naar de maandcommissarissen. Deze nemen vervolgens telefonisch of tijdens een fysiek bezoek contact op met de ingeslotenen.

De maandcommissaris maakt vervolgens een verslag van de klacht op het klachtenformulier en stuurt deze samen met de originele klachtenbrief van de ingeslotene naar het secretariaat van de Commissie voor beoordeling en afhandeling in de beklagcommissie.

Daar waar er ruimte lijkt te zijn voor bemiddeling is er door de directie van het DCR de mogelijkheid geschapen om klachten ter bemiddeling voor te leggen bij een afdelingshoofd, lid van de directie of de juridisch medewerker. Het betreft dan de simpelere klachten waarvoor waar mogelijk en redelijk door het DCR in een tegemoetkoming of een andere oplossing kan worden voorzien.

Te denken valt dan aan bijvoorbeeld een extra luchtmoment, een extra bezoekmoment of vergoeding van kapotte of vermiste kleding. Het betreft doorgaans zaken waarvan het ontstane ongemak terug te voeren is naar het handelen van of het nalaten van handelen

door directie of personeel en waarvan een ingeslotene buiten zijn schuld om ongemak heeft ervaren en dit dus terug te voeren is naar de verantwoordelijkheid van het DCR.

Indien bemiddeling niet tot een oplossing leidt, wordt de formele klachtenroute hervat.

B) Invulling maandcommissariaat tijdens Corona

Hoewel de directie aldoor heeft aangegeven dat leden van de Commissie alle ruimte hebben om hun commissariaat, ook ter plaatse in het DCR, uit te voeren, wordt er overwegend voor gekozen om dit telefonisch te doen. Dit om onnodige vervoersbewegingen en daarmee kansen op besmetting te minimaliseren. Overigens worden het DCR en de dependance in het Detentiecentrum Zeist nog steeds wel bezocht, maar in mindere mate dan voor de pandemie.

De Commissie heeft niet de indruk dat door de verminderde aanwezigheid op locatie haar toezichthoudende of bemiddelende taak aan effect heeft ingeboet. Door het continue contact met Commissieleden onderling, met de directie, ingeslotenen en personeel is er steeds een goed toezicht mogelijk geweest. Dit werd telkenmale bevestigd door de bezoeken die aan het DCR en aan de dependance Detentiecentrum Zeist zijn gebracht.

C) Veegwet

Per 1 januari 2021 is een zogenoemde Veegwet van kracht geworden waarin o.a. is geregeld dat tegen zaken die niet als een besluit van de directeur kunnen worden aangemerkt (zaken op het gebied van bejegening en zorg) een grief kan worden ingediend waardoor bemiddeling als formele mogelijkheid wordt opengesteld voor klagers.

De Commissie merkt hierbij op dat zij kritisch is over deze aanpassing en dit ziet als een vorm van verdere juridisering die voor onduidelijkheid kan zorgen bij de ingeslotene.

Hoewel deze aanpassing beoogt om enerzijds een scheiding aan te brengen in zaken waartegen in beklag kan worden gegaan (en die direct terug te voeren zijn tot een besluit of verantwoordelijkheid van de directeur) en zaken die anderzijds de bejegening en zorg aangaan waartegen een grief kan worden ingediend, is de Commissie van mening dat deze aanpassing voor de ingeslotene kan leiden tot verwarring en onduidelijkheid.

Om aan deze nieuwe vorm van bemiddeling / grieven ruimte te geven is het beklagformulier aangepast.

9. De rechtsprekende taak

De beklagcommissie houdt op iedere eerste en iedere derde donderdag van de maand een mondelinge behandeling. Tevens is een derde zitting in de maand toegevoegd op de 4^e / 5^e donderdag van de maand. Ter zitting kunnen klager en directie hun standpunten toelichten. Klachten die op voorhand kennelijk niet-ontvankelijk zijn, worden door de alleensprekende beklagvoorzitter afgedaan. Indien van toepassing kunnen ook klachten die kennelijk ongegrond zijn zonder zitting worden afgedaan. Klachten bestemd voor een andere instantie worden doorgezonden.

Ook na opheffing van detentie dan wel bij uitzetting van de vreemdeling wordt de klacht ter zitting behandeld en wordt uitspraak gedaan. Indien er een adres bekend is, wordt er voor het bijwonen van de zitting, zowel fysiek als digitaal, een uitnodiging aan de klager gestuurd.

Uitspraken na mondelinge behandeling worden altijd gemotiveerd. Van het horen wordt een proces-verbaal gemaakt.

De beklagcommissie heeft per zitting een andere samenstelling: de heer Wijnmalen (tot 13 april 2021), de heer Voncken, mevrouw Dwarka en de heer Klomp fungeren bij toerbeurt als beklagvoorzitter. De beklagcommissie wordt steeds gecompleteerd door twee roulerende leden van de Commissie en de secretaris.

Vanwege het vertrek van de heer Wijnmalen hebben de leden Admiraal en Hesseling enige tijd zijn taken van beklagvoorzitter vervuld, met het aantrekken van de heer Klomp is de bezettingsgraad van beklagvoorzitters weer goed ingevuld.

Ingevolge artikel 67, eerste lid van de Pbw doet de beklagcommissie zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen een termijn van vier weken, te rekenen vanaf de datum waarop het klaagschrift is ontvangen, uitspraak.

De commissie acht het van groot belang dat klachten van ingeslotenen zo spoedig mogelijk en zoveel mogelijk naar tevredenheid opgelost of besproken kunnen worden.

Vanwege Corona is de route en afhandeling van klachten sinds medio april 2020 veranderd. De Maandcommissarissen krijgen nu rechtstreeks de klachten toegezonden door het secretariaat (BMO) van het DCR. Enkel in Zeist worden de klachten nog door de maandcommissaris uit het postvak van de klachtencommissie gehaald.

Indien de bemiddeling niet slaagt, wordt een reactie van de directie gevraagd waarna de klacht vervolgens, zodra de stukken compleet zijn, op zitting wordt behandeld.

De Commissie (met bemiddeling en agenderen ter zitting) en de directie (met het aanleveren van een verweerschrift) hebben beiden een verantwoordelijkheid om de klacht binnen de daarvoor gestelde wettelijke termijn af te handelen. De doorlooptijd wordt helaas met regelmaat, om uiteenlopende redenen, overschreden. Beklagvoorzitters proberen meer zicht te krijgen op de oorzaken door na elke beklagzitting hier extra aandacht aan te schenken en waar mogelijk het proces te stroomlijnen.

NB: er is voor gekozen om niet direct bij binnenkomst zowel de klacht te bemiddelen alsmede direct een reactie bij de directie op te vragen om zo dubbelslagen en miscommunicatie te voorkomen.

In de praktijk blijkt het dus vaak niet mogelijk uitspraak te doen binnen de termijn die artikel 67 lid 1 Pbw stelt.

In het kader van de ontvankelijkheid van de klacht zal het personeel van het DCR bij de ontvangst van de klacht ter deponering in het postvak van de Commissie, de rode envelop voorzien van een dagstempel.

A) Verlaat aanleveren van verweer

Regelmatig is het in het verslagjaar voorgekomen dat verweer pas erg kort voor een beklagzitting is toegezonden aan de beklagcommissie. Hierdoor hebben ingeslotene en beklagcommissie zich met enige regelmaat niet goed kunnen voorbereiden op een zitting. Dit punt is enkele keren met de directie besproken en hierin is enige verbetering gekomen.

B) Beklagroute DV&O

Per 01-01-2021 dienen ingeslotenen zich rechtstreeks bij de Commissie van Toezicht van de Dienst Vervoer en Ondersteuning (hierna DV&O) te beklagen wanneer zij klachten hebben over het vervoer met de DV&O.

Hierbij moet wel de opmerking worden gemaakt dat de Commissie van Toezicht van de DV&O enkel bevoegd is kennis te nemen van een drietal categorieën klachten:

1. Onderzoek aan lichaam en kleding;
2. Gebruik van geweld of geweldsmiddelen;
3. Gebruik van vrijheidsbeperkende middelen.

Voor alle overige klachten zal de zogenoemde “lange arm constructie” blijven gelden. Dit betekent dat de directeur van de inrichting verantwoordelijk is en klachten aan de Commissie van Toezicht van de inrichting moeten worden gericht.

10. Overige vermeldenswaardige gebeurtenissen

A) Rapport Nationale Ombudsman ‘Grenzen aan vreemdelingenbewaring’:

In februari 2020 heeft de Nationale Ombudsman een rapport opgesteld getiteld ‘Grenzen aan vreemdelingenbewaring’. Hierin benadrukt de Nationale Ombudsman in algemene zin dat het bestuursrechtelijke karakter van vreemdelingenbewaring meer nadruk moet krijgen waarbij sprake moet zijn van een opvang met zo min mogelijk beperkingen.

De Commissie heeft, nadat zij kennis heeft genomen van dit rapport, een reactie geschreven welke aan de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid is verzonden (d.d. 24 februari 2021). Deze reactie is niet in dit jaarverslag opgenomen aangezien deze reeds in het jaarverslag van 2020 is opgenomen.

De Commissie heeft een van de aandachtspunten die in de brief aan de staatssecretaris is verzonden nog eens specifiek bij de directie voorgelegd. Het betreft de overweging om ingeslotenen, bij een vrijwillige keuze voor een Meerpersoonscel (hierna MPC), een beloning te geven in plaats van een straf. Hierbij heeft de Commissie de suggestie gedaan om dit te doen met bijvoorbeeld extra uren recreatie of zakgeld.

De directie heeft dit voorstel in overweging genomen, maar heeft begin 2022 aangegeven dit niet als een mogelijkheid te zien.

B) Klimaat gebouw 52 locatie Zeist

Naar aanleiding van een vraag vanuit de Klankbordgroep Commissies van Toezicht over mogelijke problemen met klimaat in inrichtingen is er een bericht vanuit de Commissie van Toezicht van de PI Nieuwegein, locatie Zeist, ingediend over de slechte luchtverversing en klimaatproblematiek in gebouw 52 in Zeist. De Commissie van Toezicht van de PI Nieuwegein, locatie Zeist fungeert in een deel van de locatie Zeist omdat daar verschillende afdelingen van de PI Nieuwegein zijn ondergebracht.

Omdat dit gebouw onder het beheer en verantwoordelijkheid van het DCR valt is dit punt ook meegedeeld aan de directie van het DCR.

C) Invloed Coronamaatregelen op het DCR:

De Corona maatregelen die in 2020 zijn ingegaan zijn in 2021 deels van kracht gebleven en deels veranderd. Hierbij is er zowel sprake geweest van versoepelingen als van aanscherping. Vaak raakten de maatregelen het dagprogramma, (mogelijkheden voor) bezoek, sportactiviteiten en de compartimentering van afdelingen.

De Commissie heeft grote waardering voor de inspanningen van de directie, personeel en de ingeslotenen van het DCR om met vaak beperkte middelen toch uitvoering te geven aan het dagprogramma, zorg voor de ingeslotenen en de algehele bedrijfsvoering. Regelmatig werd dit gehinderd door quarantaine plaatsingen, ziekte onder ingeslotenen en personeel en aangepaste regelgeving vanuit de regering en vanuit DJI.

Hoewel de maatregelen in het tweede Coronajaar toch voor meer spanning hebben gezorgd, is de Commissie zeer positief te spreken over hoe zowel ingeslotenen als personeel zijn omgegaan met alle beperkingen die zich hebben voorgedaan.

In 2021 heeft de Raad van State enkele uitspraken gedaan aangaande de detentie van vreemdelingen wanneer er geen 'zicht is op uitzetting' is. Deze uitspraken hebben gezorgd voor een grote uitstroom van ingeslotenen met de Marokkaanse en Algerijnse nationaliteit en hebben daarbij ook gezorgd voor een forse daling van het aantal klachten vanuit de groep ingeslotenen die op bestuursrechtelijke titel in het DCR verblijven.

D) Media

In deze verslagperiode is de Commissie om commentaar verzocht voor een uitzending van het programma Argos aangaande vreemdelingenbewaring.

De Commissie heeft besloten dit niet te doen omdat er gevraagd werd om verdere uitleg van het jaarverslag van de Commissie over 2020 en een brief vanuit de Commissie gericht aan de staatssecretaris. Dit n.a.v. een rapport van de Nationale Ombudsman 'Grenzen aan Vreemdelingenbewaring'. De Commissie is van mening dat voor deze stukken geen verdere toelichting nodig was aangezien beide documenten helder zijn en op zich staan.

E) Sanctiekaart:

Per 1 juli 2021 is de sanctiekaart afgeschaft. De sanctiekaart was een beleidsstuk van DJI met een categorisering van disciplinaire straffen. DJI heeft besloten dit beleidsstuk in te trekken per 1 juli 2021. De gedachte is dat er meer individuele afwegingen moeten worden gemaakt binnen de kaders van de Pbw.

De Commissie is verbaasd dat een dergelijke stap is genomen aangezien de sanctiekaart juist een goede leidraad bood om straffen te toetsen en niet enkel aan de directie en de Commissie helderheid verschafte, maar juist ook aan de ingeslotene. De Commissie zal de ontwikkelingen en mate van straffen volgen, zowel in het DCR en de locatie te Zeist, als landelijk om de toepassing in het DCR te kunnen toetsen.

F) Beklagzittingen via videobellen:

In de periode van Corona en de beperkingen die dit opleverde zijn ook de beklagzittingen digitaal, via videobellen, georganiseerd. Het digitale horen heeft een aantal duidelijke nadelen t.o.v. het fysieke horen. Enerzijds zijn er technische problemen, maar ook maakt digitaal horen het moeilijker om tot een goed contact te komen met procespartijen, en dan vooral met klager. Digitale beklagzittingen scheppen duidelijk een afstand met klager en maken de uitvoering van een beklagzitting moeilijker. Het voeren van de regie tijdens de beklagzitting, het horen met een tolk, het onderbreken van de hoorzitting voor het raadkameren en het daarna weer aansluiting zoeken met de verschillende deelnemers maakt dat de digitale beklagzittingen kwalitatief minder sterk zijn dan beklagzittingen in een fysieke setting.

11. Aanbevelingen

Zoals ook reeds onder hoofdstuk '6. Advies' is aangegeven, heeft de Commissie meerdere malen er bij de directie van het DCR op aangedrongen om verbetering aan te brengen op het punt van het horen van ingeslotenen alvorens een beschikking wordt uitgereikt. De Commissie heeft geconstateerd dat dit met enige regelmaat onvoldoende plaatsvindt, zeker wanneer er een gedragsdeskundige wordt ingeschakeld.

Ook heeft de Commissie aangegeven dat er met regelmaat beschikkingen door een afdelingshoofd ondertekend zijn vanwege de afwezigheid van een van de directeuren en dat het voorkomt dat beschikkingen te laat worden uitgereikt.

Daarnaast is het meerdere keren voorgekomen dat beschikkingen te laat worden uitgereikt. De Commissie blijft op dit punt de aandacht vestigen wanneer dit nodig blijkt, temeer omdat dit punt ook reeds is benoemd in het jaarverslag van de Commissie over 2020.

De directie van het DCR heeft aangegeven hier aandacht voor te hebben en heeft beterschap beloofd.

12. Klachten in cijfers over 2021

A) Totalen:

Totaal aantal ingekomen klachten in 2020	1015
Totaal aantal uitgestroomde klachten per 31-12-2020	954
Totaal aantal ingekomen klachten in 2021	684
Totaal aantal uitgestroomde klachten per 31-12-2021	902
Totaal aantal ingekomen grieven in 2021	74
Totaal aantal uitgestroomde grieven in 2021	60
Totaal aantal grieven die in een klacht zijn omgezet in 2021	8

B) Uitgestroomde klachten:

De 902 uitgestroomde klachten over 2021 zijn als volgt te rubriceren:

K L A C H T E N	2021	
Via beschikking afgedaan		
Geground	68	
Ongegrond	183	
Deels geground	9	
Niet ontvankelijk	265	
Totaal aantal beschikkingen		525
Als grief afgedaan		60
Anders dan via beschikking afgedaan		
Ingetrokken	243	
Ingetrokken na bemiddeling	34	
Ingetrokken ter zitting	10	
Doorgestuurd naar een andere instantie	23	
Afdoening na rogatoire verzoek	6	
Totaal anders dan via beschikking:		316
Totaal aantal uitgestroomde klachten per 31 december 2021		902

C) Ingekomen klachten

De 684 ingekomen klachten over 2021 zijn als volgt te rubriceren:

2021	Klachten	Klachten	Grievens	Grievens
	Huis van Bewaring en Arrestanten	Vreemdelingen bewaring	Huis van Bewaring en Arrestanten	Vreemdelingen bewaring
Activiteiten (arbeid)	5	2	0	0
Activiteiten (div)	4	15	1	0
Activiteiten (lucht)	22	9	2	0
Activiteiten (sport)	19	0	0	0
Bejegening	23	15	10	9
Compensatie	0	1	0	0
Contact buitenw (bellen)	8	9	0	0
Contact buitenw (bezoek)	38	1	3	0
Contact buitenw (post)	6	2	2	0
Controle	12	7	1	0
Dagprogramma, beveiliging en toezicht op maat (DBT)	4	1	0	0
Dienst terugkeer en vertrek	0	1	-	-
Disciplinaire straf	59	35	0	0
Eisen Verblijfsruimte	3	6	0	0
Geweld	0	1	0	1
Informatie/procedure	40	36	9	3
Nog onbekend	2	7	0	0
Ordemaatregel	8	24	0	1
Persoonlijke voorwerpen	24	38	3	2
Regime	5	5	2	0
Rekening courant / zak- en kleedgeld	6	9	1	0
Rogatoir verzoek	2	3	-	-
Schadeverhaal	1	0	-	-
Selectie/overpl. (ext)	3	2	0	0
Selectie/overpl. (int)	1	8	0	0
Transport	1	4	0	0
Verlaten inrichting	0	3	0	0
Verzorging (div)	20	6	7	2
Verzorging (godsd., levens.)	6	0	2	0
Verzorging (medische)	10	20	2	2
Verzorging (persoonlijke)	5	9	2	1
Totaal	337	279	47	21